

KONGSVINGER KOMMUNE

STRATEGIDOKUMENT

***Mål og retningslinjer for det jaktbare
viltet (viltforvaltningen)***

i

Kongsvinger kommune

Foto av Per Rudi

Vedtatt i Utvalg for teknikk 15. november 2005

1. Generelt.....	3
1.1. Hovedmål.....	3
1.2. Utdrag fra lovverket.....	3
Viltloven (av 29. mai 1981)	3
Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever (av 22. mars 2002)	3
Forskrift om utøvelse av jakt og fangst (av 22. mars 2002)	3
2. Forvaltning av hjortevilt og bever	4
2.1. Mål	4
2.2. Organisering av vald	4
2.2.1. Krav ved godkjenning av vald	4
2.3. Rollefordeling	5
2.3.1. Kommunens ansvar	5
2.3.2. Valdets ansvar	6
2.4. Målsettinger for hver enkelt art	6
2.4.1. Elg	6
2.4.2. Rådyr	8
2.4.3. Bever	8
3. Småvilt.....	9
4. Store rovdyr	9

1. GENERELT

1.1. HOVEDMÅL

Kongsvinger kommune skal forvalte viltressursene innenfor de til en hver tid gjeldende lover og forskrifter. Det er et mål å legge til rette for lokal forvaltning av viltressursene i et næringsmessig og rekreasjonsmessig perspektiv. Samtidig er det en målsetting at viltbestandene skal reguleres på et nivå som tar hensyn til beitegrunnlaget og andre samfunnsinteresser.

1.2. UTDRAK FRA LOVVERKET

Retningslinjene for viltforvaltningen i Kongsvinger kommune er hjemlet i Viltloven av 29. mai 1981, Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever av 22. mars 2002 og Forskrift om utøvelse av jakt og fangst av 22. mars 2002. Nedenfor gjengis formålsparagrafene i viltloven og de nevnte forskrifter, samt viltlovens definisjon av vilt og fredningsprinsippet.

Viltloven (av 29. mai 1981)

§ 1. Lovens formål

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

§ 2. Lovens virkeområde

Med vilt menes i denne lov alle villlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr.

§ 3. Fredningsprinsippet

Alt vilt, herunder dets egg reir og bo er fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Ved vedtak om jaktbarhet og jakttider etter § 9 skal det særlig legges vekt på at arten produserer et høstingsverdig overskudd og at den har ressursbetydning. Det skal også legges vekt på jakt- og fangsttradisjon i vedkommende område og på den skade viltet gjør. Ingen skal holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Det er forbudt å fange, jage, drepe eller skade fredet vilt. Dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom, er det tillatt å avlive smågnagere og krypdyr. Forbudet etter § 24 og § 25 gjelder ikke slik avliving.

Ved enhver virksomhet skal det tas hensyn til viltet og dets egg, reir og bo, slik at det ikke påføres unødig lidelse og skade.

Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever (av 22. mars 2002)

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å bidra til at forvaltningen av hjortevilt og bever ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Forvaltningen skal legge til rette for en lokal, langsiktig forvaltning med næringsmessig og rekreasjonsmessig nyttiggjørelse av viltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som medfører at hjortevilt og bever ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

Forskrift om utøvelse av jakt og fangst (av 22. mars 2002)

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å bidra til at:

- a) jakt- og fangsttradisjonene føres videre gjennom høsting av viltproduksjonen til gode for landbruksnæringen og friluftslivet,
- b) jakt- og fangstutøvelsen ikke påfører viltet unødige lidelser, og
- c) jakt- og fangstutøvelsen ikke volder fare for mennesker, husdyr eller eiendom.

2. FORVALTNING AV HJORTEVILT OG BEVER

Kommunens oppgaver i viltforvaltningen er i hovedsak knyttet til forvaltningen av hjortevilt og bever.

2.1. MÅL

Elg, rådyr og bever skal forvaltes innenfor vald av en slik størrelse at de omfatter store deler av bestandenes leveområder.

Elg, rådyr og bever bør i størst mulig grad forvaltes etter flerårige bestandsplaner på inntil 5 års varighet.

Forvaltningen av elg, rådyr og bever bør samordnes innenfor felles vald for artene der dette er hensiktsmessig. Kommunen tar initiativ ovenfor valdene og utmarksrådet der dette er hensiktsmessig.

2.2. ORGANISERING AV VALD

2.2.1. Krav ved godkjenning av vald

- ❑ Valdet skal være sammenhengende og ha en avgrensning og form som gjør det egnet til jakt på vedkommende viltart, og som gjør det sikkerhetsmessig forsvarlig å utøve jakt og fangst. Valdet kan omfatte annet areal enn tellende areal.
- ❑ Valdet må ha tellende areal eller tellende vannlengde som minst svarer til gjeldende minsteareal eller minste vannlengde i vedkommende område.
- ❑ Som tellende areal for elg og rådyr godkjennes skogareal og myr. Med skogareal menes både produktiv og uproduktiv skog, og både lauv og barskog. I tellende areal kan og dyrka mark under 100 dekar med skog på alle kanter godkjennes.
- ❑ For bever tildeles fellingstillatelse på bakgrunn av tellende vannlengde. Som tellende vannlengde regnes antall kilometer strandlinje langs vann, tjern, elver og bekker som bever har fast tilhold i. Bekker som er tørrlagt i deler av året regnes ikke med i tellende vannlengde. Begge bredder av elver og bekker regnes med i tellende vannlengde dersom beveren henter næring eller materialer på begge sider. Tjern under 100 dekar kan og godkjennes som tellende areal.
- ❑ Søknad om godkjenning av vald sendes kommunen innen 15. mai. Søknaden skal inneholde opplysninger om (jf. § 9 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever):
 - Hvilken art eller arter søknaden gjelder
 - Kart som tydelig viser grensene for valdet
 - Fullstendig oversikt over de eiendommer (gårds- og bruksnummer) valdet omfatter og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser
 - Oppgave over tellende areal/tellende vannlengde som ønskes godkjent for den enkelte viltart

- Skriftlig samtykke fra samtlige jaktrettshavere innen valdet, eller underskrift fra lovlig valgt representant for styre i sameie, allmenning, felles viltområde eller organisert utmarkslag
- Navn og nøyaktig postadresse for den person som er oppnevnt som valdansvarlig representant. Vedkommende skal underskrive søknaden på vegne av jaktrettshaverne og opptre på vegne av jaktrettshaverne overfor kommunen
- Dersom søknaden gjelder bever, skal det merkes på kart hvor bever har fast tilhold og opplyses om antall kilometer tellende vannlengde innen valdet

2.3. ROLLEFORDELING

2.3.1. Kommunens ansvar (jf. §§ 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15 og 17 i forskriften om forvaltning av hjortevilt og bever)

- ❑ Fastsette minsteareal for elg, rådyr og bever innen 1. mai.
- ❑ Vedta fellingskvote for bever gjeldende for kommende jaktsesong innen 1. mai.
- ❑ Avgjøre søknad om godkjenning av vald innen 15. juni.
- ❑ Tildele godkjente vald fellingstillatelse for elg, rådyr og bever innen 15. juni. Godkjente vald tildeles fellingstillatelse for godkjent planperiode uten årlig søknad. Kommunen kan ved tildeling av fellingstillatelser fravike minstearealet for jakt på elg og rådyr med inntil 50 %. Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til kvotefri jakt på rådyr og bever i vald som er større enn 10 ganger minstearealet/minste vannlengde.
- ❑ Avgjøre søknad om godkjenning av bestandsplan for elg.
- ❑ Utarbeide retningslinjer og fastsette mål for viltforvaltningen i kommunen gjennom dialog med rettighetshaverne og andre berørte interesser.
- ❑ Bidra til at jaktrettshaverne organiserer seg i vald med gode grenser og med en størrelse som muliggjør en bestandsvis forvaltning. For enkelte arter og bestander vil dette innebære vald over kommunegrensene.
- ❑ Stimulere og legge til rette for jaktrettshavernes bestandsplanlegging.
- ❑ Samle inn fellingsrapporter og sett elg skjemaer, sørge for at dataene bearbeides og presentere prognoser og trender for valdene. Elgvaldene informeres om utviklingstrekk i bestandene gjennom årlige møter som avholdes innen utgangen av mars.
- ❑ Tilrettelegge for at rapporteringsrutiner og ettersøk ved skadeskyting skjer som beskrevet i Forskrift om utøvelse av jakt og fangst (kap. 8). Ved skadeskyting av hjortevilt skal det gis melding til jaktrettshaver og Kongsvinger kommune dersom ettersøk første dag er uten resultat. Jeger og jaktlag som har deltatt ved skadeskytingen av viltet skal uten godtgjørelse bistå i det videre ettersøk. Dersom søket er resultatløst etter to dager skal Kongsvinger kommune eller den kommunen bemyndiger avgjøre om det skal søkes videre eller om ettersøket skal avsluttes. I den tid ettersøk pågår har jaktlaget som var med på skadeskytingen ikke anledning til å oppta jakt på nye dyr.

2.3.2. Valdets ansvar (jf. §§ 5, 8,9, 10 og 17)

- ❑ Valdansvarlig representant plikter innen 1. april å sende skriftlig melding til Kongsvinger kommune, dersom det har skjedd endringer med valdets grenser, eiendomsforhold og tellende areal/vannlengde i løpet av siste jaktår.
- ❑ Valdet skal utarbeide bestandsplan for hjortevilt og bever med inntil fem års varighet. Planen skal behandle og definere følgende punkter:
 - Målsetting for bestandsutviklingen med konkret definerte bestandsmål i antall felte dyr årlig ved stabil bestand. Målsettingen skal ta hensyn til beiteressursene i området og ikke medføre uakseptable store ulemper for andre samfunnsinteresser, slik som beiteskader på skog og innmark, kollisjon med bil og tog, neddemming av dyrka mark osv. Planen må ta hensyn til kommunens målsettinger.
 - Plan for den årlige avskytingen i antall, fordelt på alder og kjønn.
- ❑ Utarbeide vedtekter som klart definerer avgjørelsesmyndighet internt i valdet.
- ❑ Utarbeide interne regler for utøvelse av human jakt, herunder rutiner for kontroll av at reglene følges, at tildelt kvote overholdes, at nødvendige papirer er i orden og medbringes og at jaktlagene har tilgang til godkjent ettersøkshund for jakt på hjortevilt.
- ❑ Fordele tildelt kvote på jaktfelt og enkeltjegere slik at jakttrykket spres i valdet.
- ❑ Delta i beiteressurskartlegging innenfor sitt vald der det antas at en nærmer seg bæreevnen for elg.
- ❑ Ved jakt etter hjortevilt skal valdansvarlig representant innen 1. oktober det første året i bestandsplanperioden sende Kongsvinger kommune, oversikt over tilgang til godkjent ettersøkshund for det enkelte jaktfelt i valdet. Utover dette skal valdet melde fra til kommunen dersom det skjer endringer. Kommunen kan foreta kontroll ved stikkprøver eller på annen måte.
- ❑ Utarbeide rutiner for innsamling/rapportering av bestandsdata (sett elg, fellingsrapporter, slakteveker med mer). Valdansvarlig representant plikter å videresende disse rapportene til kommunen innen 10 dager etter jaktas utløp.
- ❑ Betale fellingsavgift for elg til kommunalt viltfond. Kommunen utarbeider regning på bakgrunn av fellingsrapport og sender til valdet.

2.4. MÅLSETTINGER FOR HVER ENKELT ART

2.4.1. Elg

Forvaltningen har god kunnskap om utviklingen i elgstammen gjennom systematiske registreringer av sett elg og felt elg, og ved bearbeiding av dataene bl.a. ved bruk av Cersim gjennom mange år. Vi har lite kunnskap om biologiske og økologiske virkninger av en stor elgstamme over tid.

Målsetting

1. Kongsvinger kommune skal ha en sunn elgstamme med en størrelse som er tilpasset beitegrunnlaget og som ikke påfører skogbruket og andre samfunnsinteresser uakseptable skader eller reduserer det biologiske mangfoldet.

- Vurdering av beitegrunnlaget skal skje på grunnlag av takst (Solbraa e.l.). Beitetrykket skal ikke overstige 35 % av årlig kvistproduksjon på furu. Kommunen legger til rette for kurs for å øke kunnskapen om beitegrunnlag og skader.
- Antall påkjørte elg på veg og bane skal ikke overstige 20, som er ca. en tredjedel av det antall som ble påkjørt i 2002/03. Dersom antall påkjørsler blir høyere, skal det vurderes om dette skyldes spesielle snø- og værforhold eller om årsaken er stor elgbestand. Dersom påkjørselshyppigheten ikke kan forklares med annet enn stor stamme, skal dette få innvirkning på bestandsplanleggingen.
- Omfanget av beiteskader på åker skal holdes på et akseptabelt nivå. I tilfeller hvor enkeltdyr gjør stor skade og andre tiltak for å avverge skaden har vært prøvd uten resultat, kan kommunen bestemme at skadegjøreren skal tas ut. I slike tilfeller skal valdet i området få tilbud om å ta ut dyret på sin kvote. Dersom de ikke er interessert tilfaller dyret kommunalt viltfond.
- Inntil det registreres beiteskader av betydning på furu, osp, rogn og selje og takstgrunnlaget som medfører endringer, skal elgstammen søkes stabilisert på en størrelse som kan gi en årlig avkastning på i størrelsesorden 450 felte dyr. Siste år (2004) ble det felt 446.
- Valdenes målsetting for bestandsstørrelse skal ikke overstige en felt elg pr. 2000 dekar ved stabil bestand.

Elgbestandens størrelse skal tilpasses det naturlige beitegrunnlaget. I enkelte utsatte områder kan det likevel være nødvendig å gjennomføre hjelpetiltak i form av kunstig føring for å redusere antall kollisjoner mellom elg og bil. Slike føringsplasser skal godkjennes av grunneier, og godkjenning skal kunne dokumenteres av valdet.

2. Alders- og kjønnsfordelingen i elgstammen skal tilpasses en god utnyttelse av sommerbeitet med høg produksjon i elgstammen samtidig som vinterbeitene ikke belastes mer enn vedtatt.

- Kjønnsfordelingen i uttaket i valdenes planperioder skal være minimum 45 % hunndyr. Uttaket av eldre okse skal ikke overstige 25 %.
- Observerte ku/okse-forhold i sett elg skal ikke overstige 1.8 det enkelte år.
- Uttaket av kalv og ungdyr skal minst være 60 % det enkelte år.

3. Det er kommunens målsetting at forvaltning av elgstammen skal være stammeretta og basert på betandsplaner, jfr. HF - § 14, for store og godt organiserte planområder, som skal forvaltes etter flerårige bestandsplaner. Bestandsplanene bør omfatte så store arealer at det gir mening å bruke begrepet bestand. På sikt bør bestandsplanleggingen utvides ut over kommunegrensene for en mer helhetlig forvaltning av den enkelte elgstamme. For å få godkjent bestandsplan for tildeling av kvoten som valgfrie dyr må følgende krav være oppfylt:

Valdet bør omfatte ca. 100 000 dekar. Mindre vald får tildelt kvote etter § 15 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever.

Viltfondsmidlene kan nyttes aktivt i en oppstartsfase til å fremme ei best mulig forvaltning og ressursutnytting. Ved bruk av fondet skal en prioritere elgvald og interkommunale løsninger med god organisering og bestandsplaner.

- Valdet må delta i beitetakst innenfor sitt område i den utstrekning kommunen finner det nødvendig for å få gjennomført en takst etter metoden til Solbraa e.l.
- Bestandsplanens målsetting for bestandsstørrelse og plan for den årlige avskytingen i antall, fordelt på alder og kjønn.
- Bestandsplanens målsettinger skal hensynta kommunens målsettinger og de lokale forhold og erfaringer.
- Planperioden kan maksimalt være fem år.

2.4.2. Rådyr

Rådyrbestanden i Kongsvinger har de senere år gått sterkt tilbake i forhold til bestandsnivået på begynnelsen av 1990-tallet. Bestandsstørrelsen har i dag stabilisert seg på omtrent 1/3 av det vi hadde den gang. Hovedårsakene til dette er mer snørike vintre og en større bestand av rovdyr. Rådyrjakta utøves i dag for en stor del av kommunen i små og til dels dårlig arronderte vald.

Målsetting

1. Kongsvinger kommune skal bidra til at rettighetshaverne organiserer seg i hensiktsmessige vald, og at forvaltningen foregår på bakgrunn av bestandsplaner. Rådyrvaldene bør i størst mulig grad ha sammenfallende grenser med elgvald der dette er hensiktsmessig og det ligger til rette for det.
2. Rådyrbestanden skal forvaltes med tanke på å sikre en sunn og god bestand med et høstbart overskudd.
3. Alle rådyrvald større enn 10 ganger minstearealet tildeles fri kvote ut i fra godkjente flerårige bestandsplaner.
4. Alle vald skal ved søknad om fellingstillatelse dokumentere overfor kommunen at de har tilgang til godkjent ettersøkshund. Ved tildeling i en planperiode over fem år skal valdene dokumentere tilgang til godkjent ettersøkshund ved begynnelsen av hver planperiode og utover det ved endringer.

2.4.3. Bever

Beverbestanden har gjennom mange år vært i vekst i kommunen. I dag antas det at det finnes bever i alle vassdrag i Kongsvinger. Parallelt med økningen i beverstammen har også skadene på jord og skog økt. Forvaltningen av bever og tildeling av fellingstillatelse har i stor grad vært utøvd på bakgrunn av skadeomfang og uønsket etablering av koloni.

Målsetting

1. Kongsvinger kommune skal bidra til at rettighetshaverne organiserer seg i vald som i størst mulig grad omfatter hele eller større deler av vassdrag, og derigjennom legge til rette for en vassdragsvis forvaltning av bever.
2. Forvaltningen av bever skal som hovedregel utøves på bakgrunn av bestandsplaner. Bestandsplanene må inneholde opplysninger om aktive kolonier i valdet, samt målsetting for bestandsutviklingen og hvor i vassdraget en ønsker etablering av kolonier.
3. Det er ikke ønskelig med etablering av beverkolonier i vassdrag langs dyrka mark, og krav til skadeomfang for å få tillatelse til skadefelling settes her lavt. Ved etablering av bever i skog må det aksepteres en større grad av skade før fellingstillatelse kan påregnes, og den berørte skogens økonomiske verdi vil være viktigste vurderingskriterium.

3. SMÅVILT

Forvaltningen av småvilt er tillagt jaktrettshaverne, og kommunen har ingen konkrete forvaltningsoppgaver. Kommunen ønsker å bidra til at rettighetshaverne organiserer seg i større forvaltningsenheter som kan sikre en mer målretta forvaltning av småviltet. Dette vil føre til en bedre forvaltning av den enkelte art, mulighet for større avkastning for rettighetshaverne og bedre tilgang til jakt for allmennheten. Det bør utarbeides driftsplaner for forvaltningsområdene som inneholder planer for gjennomføring av viltstelltiltak og overvåking av bestandsutviklingen gjennom taksering. Høsting av naturens overskudd skal gjøres gjennom tilrettelegging for jakt og fiske. Tilretteleggingen skal gjøres på en måte som sikrer allmennhetens interesser.

4. STORE ROVDYR

Kommunen er tillagt få oppgaver i forvaltningen av store rovdyr. Kommunens oppgave er i første rekke å oppnevne kommunalt jaktlag for felling av store rovdyr, samt igangsette fellingsforsøk ved tildeling av betingede fellingstillatelser. Kongsvinger har stasjonære individer av gaupe i hele kommunen, og deler av et ulverevir i østlige områder. Bjørn, jerv og kongeørn er kun streifdyr. Kommunen ønsker løpende informasjon fra forskningen om utviklingen av rovdyr som grunnlag for forvaltningsplaner og saksbehandling.